

Kik itt az inkvizítorok?

Meglepő (számomra?), hogy a Magyar Honvédban megjelenhet olyan írás, melynek szerzője kijelenti, hogy egy tiszt vagy egy tábornok (jelen esetben rólam van szó) lejárására törekedett. Meglepő azért is, mert az én írásom már válasz volt Eörsinek, mivel a Népszabadságban nem kaptam erre lehetőséget.

Amennyiben a Magyar Honvéd szerkesztője mégis úgy gondolta, hogy a válaszomra feltétlenül szükséges Eörsi „válasza”, megkérdezhetett volna engem is, hogy nem kívánok-e válaszolni a válasz-válaszra, ami most így szól:

1. Eörsi célkitűzése nem sikerült. Saját magát járatta le, mert írásából és nyilatkozataiból az derült ki, hogy nagyon hiányosak az 1956-os ismeretei.

2. Eörsi fogalomzavarban van, és fordítva értelmezi az inkvizítori szerepet is, amikor engem nevez annak. Engem 1989 óta üldöznek az inkvizítorok, akik közé most beállt Eörsi is, mert le merem írni az igazat. Inkvizítoraim viszont valóban az inkvizíció módszereit alkalmazzák (titkos nyomozás, kémkedés mások után, mesterséges hangulatkeltés, lejárattás, megfélemlítés stb.), hogy elhallgattassák azokat, akik az ő elvtársaik (nem ex) nevét és azok tetteit merik emlegetni. Ez a szerep nem 38 éves embernek való.

Berki Mihály

A „nagy lövöldözés” nem október 25-én volt, hanem 24-én

Sok gondot okozhatott Szalay Lászlónak, a Magyar Honvéd 1993. április 16. (15. szám) számában megjelent „Széljegyzet egy reflexióhoz” című cikkének megírása, hiszen közben eltelt hat hét. Kedves székesfehérvári öreg barátom felháborodott leveleiben hívta fel a figyelmem az írásra, amely nem mindennapos csúsztatásokkal teltett.

Az olvasó nem tudja, hogy Szalay László a „Sortűz a HM előtt” című könyv egyik szerzője, mivel ő készített egy rövid interjú Tóth Elemér volt műszaki főhadnaggal, akit 1956. október 31-én éjjel a Honvédelmi Bizottmány tagjává választottak, és aki 25-én (vagy 26-án) részt vett a HM előtt 24-én lemészárolt halottak összegyűjtésében.

Szalay – érdekesnek is nevezhető cikkében – a szemünkre (szememre) veti, hogy nem beszélünk Tóth Elemérrel. Mondhatnám azt is, hogy nem én szerkesztet-

tem a könyvet. Nem én döntöttem el, hogy kik lesznek a szerzők, kik, kiket hallgatnak meg. A rám bízott feladatot elvégeztem. A könyv megjelenésekor meglepődve vettem tudomásul, hogy nyolc szerzője van a könyvnek, az eredetileg tervezett öt helyett. Szalay úr elhatárolódását nem értem, hiszen ő is „a kötet alkotói” között szerepel. Ennek okát tehát nem kutatom, de az aljas rágalmat, mely szerint én a Tóth Elemér által említett 25. dátumot egyszerűen 24-re javítottam, visszautasítom.

Bizonyosan vannak gyengéi a könyvnek, de az eddig kapott vélemények között egy sem akad olyan, amely rosszul indulatról árulkodna. Dícséret és biztatás sugárik a levelekből. De ők nem is tekintik szakmai kérdésnek a ki, hol dolgozott?-kérdést, inkább magát a tényt tárgyalják.

Igaz, hogy személy szerint a miniszter nem a Balaton ut-

cai épületben dolgozott (mint én írtam), de ezt szakmai kérdésnek felvetni, enyhén szólva túlzás. A szerző szerint ez nem apróság, „... ha a 24-én lezajlott sortűzről beszélünk, akkor hiteles tanúknak nevezhetjük mindazokat, akik pl. a miniszteri rezidencián tartózkodtak. Érdemes lett volna őket is megkérdezni...” Úgy vélem, hogy a miniszteri rezidencián a miniszter, a titkárság vezetője és az ott dolgozó egy-két személy tartózkodott. A HM-szervek (főcsoportfőnökségek, főnökségek, szolgálatfőnökségek) egy része a Balaton utcai oldalon, más része az „öreg” HM-ben nyert elhelyezést. A sortűzet tekintve lényegtelen (és egyáltalán nem szakmai) kérdés.

Az idézetek viszont a VK- és a HM-szervek vezetőitől származnak. Ezeket a nyilatkozók 1956. decemberének végén és 1957. januárjában írták, tehát még azzal sem vádolható, hogy elfeledték. Nem, nem feledték el. Pontosan emlékeztek és jelentéseikben azt írták le, ami történt. Kovács Istvánt és Szűcs Miklóst meg lehetett volna kérdezni, de nem valószínű, hogy az olvasó akkor többet tudna a mainál. Bár arról szó sincs, hogy Kovács „...azokban az időkben a hadsereg harmadik embere lett volna, ahhoz elég magas beosztása volt, hogy nem az épület védelmével foglalkozott, hanem azt rábízta Tóth Lajos ezredesre, őt pedig a párt Katonai Bizottságával, valamint a 2. különleges hadtest parancsnokával (Lascsenkó altábornagy), a főtanácsadóval (Tyihonov altábornagy) való tárgyalások kötötték le, Szűcs ezredessel együtt. Ők a tűzcsapásról csak később értesültek és ahogy Tökölre is különbözőképpen emlékeznek, itt is tévedhetnek, hiszen nekik is mások mondták el.

Amikor a sajtóban március 20. körül élénk vita folyt a sortűzről az igazságot keresők és az eseményt 25-re datálók között, Szalay úr megkeresett telefonon engem is. Rám akarta erőltetni az október 25. dátumot éppen úgy, mint I. P. S-re, aki a Honvéd utca és a Markó utca sarkán álló házban lakott a családjával és látta az eseményeket. I. P. S. nem hagyta magát meggyőzni. Ugyanígy járt Szalay úr K. Miklóssal is, aki a Kossuth téren lakott és 24-én reggel a 23-án este a Parlament előtti tüntetésen szerzett benyomásokról és az éj leple alatt a Balassi utcában felsorakozott páncélosokról morfondírozva haladt át a Néphadsereg téren, ahol 25-30 halottat látott. Én akkor is óva intettem Szalay urat attól, hogy egybemosásuk huszonegyedikét huszonötödikével. Most úgy tesz, mintha az az ő gondolata lenne. Nem! A „csetepaté”, a „nagy lövöldözés” ugyan, ami valóságban nem volt nagy lövöldözés, 25-én volt. Ezt a „nagy lövöldözést” az általam „el sem olvasott dokumentumok” (amelyekből egyébként sok száz oldalnyi jegyzetet készítettem kézzel) csupán annyit írnak, hogy 25-én a minisztériumot és a mellette levő tiszt lakóházat tűz alá vették a felkelők. A felszámolást végző szovjet és magyar erők tüzet nyitottak egymásra is, mert nem egyeztették egymással a feladatokat. Ez volt a csetepaté. Ekkor a szovjet páncélosok is kimozdultak és átfésülték az utcákat a Bajcsy-Zsilinszky útig.

Itt is voltak halottak. Néhány személy például meghalt a Markó utca és Bihari János utca sarkánál is. Mi azonban nem erről beszélünk a könyvben, hanem arról, ami 24-én reggel 8 óra után történt az „öreg” HM előtt.

Nincs tévedés: 24-ről van

szó. A nyilatkozók mindegyike dátumhoz kötötte a nyilatkozatát. Tóth Lajos azt írja, hogy „...24-én hajnalban a HM köré szovjet páncélos egység jött... amikor egy civil csoport a körút felől az öreg HM sarkáig bejött és az öreg HM előtt álló egyik harckocsira égő anyagot dobtak... A csoport a HM-lakóházak előtt megsemmisült...” Tóth azt is leírta, hogy ő szervezte önként jelentkezőkből a rohamcsoportot, amelynek tagjai négy főt elfogtak az udvaron, „kettőt pedig agyon is lőttek”. Dr. Sárközi Endre ezredest 23-án este magához rendelte Bata miniszter. Reggel akart távozni (24-én). Láta, amikor a harckocsiról lekaszált a zászlót tartó fiatalokat a géppuskasorozat.

A híradócsoportfőnök jelentése így kezdődik: „Október 24-én hajnalban... Ezen a reggelen kb. 8 óraker a HM-et egy fegyveres csoport támadta meg...” Az üzemanyagosztály október 24-i jelentése szerint: „A nap folyamán a HM épületét több kisebb támadás érte, amelynek elhárításában az osztályon résztvevők is tevékenyen részt vettek.” A harckiképzési csoportfőnök is 24-ről és nem 25-ről ír, mely szerint a „...tömegből kb. 8 fő meghalt...”

Mi nem akarjuk egybe mosni huszonnegyedikét huszonötödikével, és ez részünkről (részemről) nem „ízletelen inkvizítori szerep” (Eörsitől idézve), hanem az igazság keresése. Elég volt a történelemhamisításból. Pontosan ezt magyaráztam március vége felé Szalay úrnak, aki most visszadobja a szavaimat.

Érdekességként megjegyzem, hogy az USA budapesti követségének 1956. október 24-én délután 1 óraker keltezett 156. sz. távirata így szól: „Reggel a rádió Nagy Imre miniszterelnök nevében bejelentette a statáriumot, valamint 14 óráig tartó kijárási tilalom elrendelését... 8.40-kor a követséget felhívta egy magát felkelőnek nevező személy és közölte, hogy... civi-

lek szovjet csapatokkal harcolnak az Akadémia utcában és a Honvédelmi Minisztérium épületénél...” A gyűjteményben (Titkos jelentések 1956. október 23 – november 4. Hírlapkiadó Váll. 1989.) hiába keres a kutató a 25-i „nagy lövöldözésre” utaló táviratot, nem talál, mert az 24-én lezajlott.

A piliscsabai 8. gépesített ezred 3. zászlóalját 23-án 22 óra 30 percker riadóztatta a vezérkar főnöke. A HL. II/503. tanulmánygyűjtemény 589. sz. anyaga szerint az Astoria Szálló előtt nyolc-tízezer ember fogadta őket... A tömeg a tehergépkocsikat felborította és az úttestre zuhant katonáktól elszedte a fegyvert. A zászlóalj parancsnoka, Bodor András százados, az alegységet a Duna partra rendelte, ő pedig bement a HM-be, ahol Mátékovics Endre vezérőrnagynak jelentett. A tábormok a zászlóalj 68 emberét (nem volt feltöltve) a HM védelmére rendelte. A napló szerint „...24-én 07 óra 30 percker a Szikra Nyomda felől jött 800-900 fő a HM Néphadsereg téri bejárata felé... 07 óra 15 perc körül odaérkezett 15 szovjet harckocsi és 15 páncélgépkocsi. A tömeg a harckocsikra támadt, de azok tüzet nyitottak. A 3. zászlóalj részéről is volt egy halott. A 3. zászlóalj a HM-et védte, ahol folyt a harc 24-én és 25-én 11.00 óráig...”

Befejezésül: nagyapám kétszer sebesült az első világháborúban. Még 40 év múlva is tudott azokról mindent. Napra és percker! Miért gondolják egyesek, hogy Horváth Lajos, aki október 24-én 3 perc alatt kétszer sebesült (a HM előtt), azt elfelejtette és a kedvükért átteszi azt huszonötödikére?

Berki Mihály

TISZTELT OLVASÓINK!

Az elég hosszadalmasra sikeredett vitát ezen írás közlésével a szerkesztőség részéről lezártnak tekintjük.

A főszerkesztő.

Pályázat

A Magyar Honvédség Budapesti Katonai Kerület parancsnoka pályázatot hirdet objektum rendész tiszthelyettesi beosztásokra. Munkaköri feladatok:

– HM és MHP objektumok rendészeti biztosítása;

- személyek-, gépjárművek be- és kiléptetése;
- objektumok őrzés-védelme;
- rendezvényeken személyi biztosítások ellátása.

Követelmények:

- magyar állampolgárság;
- büntetlen előélet;
- korlátozás nélküli egészségügyi alkalmasság;
- letöltött sorkatonai szolgálat;
- legalább 175 centiméteres magasság;
- 35 év felső korhatár, egyedi elbírálással 40 év;
- középfokú iskolai végzettség.

Illetmény: az előző munkakörhöz igazodva, de legalább havi bruttó 17 000 Ft.

Az aktív szolgálatot teljesítő hivatásos és továbbszolgáló állományú katonák írásbeli jelentkezésüket az állományilletékes parancsnokhoz nyújtsák be.

A polgári életből pályázók jelentkezésüket a területileg illetékes Hadkiegészítő Parancsnokságra küldjék meg. Felvételük esetén tiszthelyettesi rendfokozatba és beosztásba kerülnek.

**Jelentkezési határidő:
1993. május 30.**

Bővebb felvilágosításért Nagy Antal őrnagyhoz (tel: HM 13-67, városi 1322-500/13-67) lehet fordulni.

Budapesti Katonai Kerületparancsnok